

Hana Růžanská: E-learning a jeho používání z pohledu výuky společenských věd

Studijní obor: Andragogika, 2014

Tím nejhorším, co může posuzovatel práce zjistit při prvním seznámení s předloženou prací, bývá obvykle neúměrná ambice zpracovatelky, nejasný cíl výzkumu a titul, který neodpovídá obsahu. Bohužel, takový pocit se recenzenta zmocní již při četbě abstraktu: „*Disertační práce přináší komplexní pojednání o současných moderních metodách výuky včetně e-learningu. V úvodu práce, který přibližuje její obsah, smysl, východiska a cíle, je za hlavní cíl práce stanoven záměr analyzovat a zhodnotit nejnovější vývojové trendy e-learningu, moderních forem vzdělávání a využívání informačních technologií v organizaci studia.*“ Toto vymezení cíle rozhodně nedopovídá názvu práce, obsah dizertace se specificky společenských věd příliš nevěnuje (ani sonda realizovaná na katedře andragogiky fakticky vůbec nepřihlíží ke zvláštnostem této oblasti). Pokud by čtenář čekal, že zjistí, jak využívat e-learning ve společenských vědách, nedozví se téměř nic. Ale také inzerovaná komplexnost pohledu a analýza nejnovějších trendů zůstává stranou, za určitý pokus v tomto směru lze považovat kapitolu 9, která také jako jediná intenzivněji pracuje se zahraničními zdroji a naznačuje nové trendy. Pokud autorka přečetla všechny uvedené zahraniční prameny, je velkou škodou, že se nepokusila o jejich kritické zhodnocení a o syntézu.

Práce jako celek se jeví jako velmi popisná a tematicky extenzivně pojatá, dílčí empirické sondy plní jen ilustrativní úlohu, zatímco rozsáhlé vstupní pasáže nelze bez uzardění označit jako teorii, jde spíše o přehledovou studii základních pramenů a východisek včetně odboček k dokumentům programovým či legislativním. Práci chybí vymezení základní otázky, výzkumného problému a rozvaha o metodologii jeho řešení. Autorka sice svůj postup výstavby textu zdůvodňuje, avšak čtenář je na rozpacích, proč se obsáhlejší zmínka o e-learningu objevuje až na s. 35 a proč k uvádění definic (které se beztak téměř neliší) přichází až na s.42.

Rozhodně není mým úmyslem autorku nějak dehonestovat, práce je formálně zpracována solidně, má poměrně velký rozsah a jisté úsilí stálo i vyhodnocení empirických sond. Kdybych ovšem měl ve zkratce shrnout hlavní problém práce, pak by bylo možno konstatovat, že autorka pořád ještě píše bakalářskou práci. Přesněji řečeno: reprodukuje typické nešvary, jichž se dopouštějí někteří studenti již v této fázi studia a které jim někdy značně obtížně rozmlouváme ve snaze vést je k serózní vědecké práci. Dovolím si je připomenout:

1. Příliš široké vymezení tématu, úsilí o propojení různých témat a aspektů, absence jasné výzkumné otázky, případně hypotéz, atd.
2. Slabá vazba mezi teoretickou a empirickou částí výzkumu.
3. „Natahované“ úvody se zvláštní zálibou začínat v dávné historii (jako by e-learning bylo nutno vysvětlovat v kontextu pozice společenských věd ve starém Řecku).
4. Definiční a klasifikační mánie (viz např. úvahy o klasifikaci věd - 15, dále s. 42 an.), k tomu patří i „potřeba“ zařazovat kapitoly o legislativních rámcích, i když jejich závěry znějí značně rozpačitě: „*Šíře legislativních dokumentů dotýkajících se aktivit moderního vzdělávání poukazuje na jeho společenský přesah. Z pohledu těchto právních úprav je však tato oblast vzdělávání spíše okrajová.*“ (31)
5. Zpracovávání celých subkapitol na základě jednoho či dvou pramenů, navíc většinou domácí proveniencí a učebnicového charakteru (srovnej s. 48 - 55, nebo výklad teorií učení v jednom odstavci podle Egera na s. 38).
6. Chabé a spíše jen selektivní využití zahraniční literatury, absence její kritické reflexe.
7. Úroveň statistické analýzy se omezuje na jednoduché třídění prvního stupně, chybí testování vztahových hypotéz (v tomto případě například nebylo bráno v úvahu, zda jde o studenty

kombinovaného studia či denního, zda šlo o studenty, kteří si jenom zkopírovali texty, zda existuje nějaké závislost na věku či studijních předpokladech studenta, jaká byla kvalita zpracovaných materiálů, atd.).

8. Stranou zůstává problém reprezentativity dat a možností zobecnění (to se týká i kapitoly o projektech, není jasný zdroj datové báze, kdo provedl zpracování, atd. - 79).

Některé z těchto chyb se samozřejmě ukazují jako diskvalifikující. Celkově je potom málo platné, že rozsah textu odpovídá zhruba třem bakalářským pracím, kvalitativně jde pořád pouze o elementární úroveň.

Na základě tohoto zhodnocení snad není třeba uvádět dílčí připomínky k textu, přesto připojím některé další výhrady či náměty na přepracování:

1. Práce s daty je příliš popisná, vybírat nejlepší a nejhorší položky je zbytečné, když nakonec stejně vytvoříme pořadí kursů. To, že předměty táhne nahoru jejich „přínosnost“ a dolů jejich „náročnost“ (jako by byla a priori špatná!) nemusí vůbec souviset s e-learningem. Tato část je prostě sondou o hodnocení výuky, pouze notně natahovanou sérií grafů (a musím podotknout, že graf pro škálu 1- 5 by neměl mít osu začínající v bodě 0).
2. Výrok o nejširším pracovním uplatnění absolventů společenských věd (14) lze ovšem interpretovat i tak, že špatně shánějí zaměstnání a berou kde co.
3. Trivium se autorce během odstavce změnilo na triumvirum, což jistě není totéž (14).
4. Autorka dělá jen málo pro to, aby odlišila e-dovednosti od e-learningu, případně řešila jejich vzájemný vztah (28-29). A přitom zcela ignoruje aktuální problém „digital divide“.
5. V práci sotva najdeme nějaké další kritické postoje k nejnovějším trendům: bylo by možné se ptát, zda ideálem učitele bude záhy ten, kdo dokáže zprogramovat sociologii do nějakého atraktivního „second life“ programu.
6. Informace o tom, jak v rámci UK funguje SIS nebo OBD (a kolik má studentů), považuji za redundantní, informace o Harvardu možná zajímavé, leč málo analytické (mohou působit až jako propagační materiály univerzity).
7. Statistické přehledy úspěšných projektů například vůbec neberou v potaz velikost kraje, mají ráz spíše nějaké závěrečné úřední statistiky, než vědecké analýzy, neřeší otázku efektů či dopadů.

Je zřejmé, že za těchto podmínek nemohla práce dospět k jasným a zřetelným závěrům, po mém soudu nepřináší nějaké nové poznatky a svým celkovým pojetím neodpovídá nárokům kladeným na práce doktorské. Proto nemohu doporučit její přijetí k obhajobě.